

élni és át tudja adni. Néha nagyon nehéz helyzetek adódnak, hiszen nemcsak az Új-, de az Ószövetség is a repertoár része. Na, képzelheted! Nagyon benne kell élni a világában. Ez az öregebbeknek már jól megy, de a fiatalokat segíteni kell. Itt sem tudok mást mondani: az alap ugyanaz, mint a Bokorban. Minden vallás minden szent szövege alapvetően az emberről magáról szól. Nem a körülményekről, nem a korról, nem is a kultúráról, nem az erkölcseről, bár persze mindezekről is, hiszen valakiknek szól, de alapvetően az emberben belül folyó folyamatokról, erőkről: háborúkról, megbékélésről, küzdelmekről, úttévesztésről, félrevezetésről, elalvásról, felébredésről, vagyis Isten kísérletéről. Gyönyörű ebben részt venni – és részt adni. És ugyanakkor az egész mögött, felett, alatt, vagyis körülötte, ott van a megtartó, a 25 éve együtt dolgozó 8 fős Bokor csoport. Az összetétel hol bővül, hol fogy, de az jellemző, hogy nem sikerül fiatalokat megtartani. Annyira egy nyelven beszélünk már és annyira értjük egymást „félszavakból” is, hogy ez és maga a Bokor hozzáállása a vallási kérdésekhez egy újnak, fiatalnak érthetetlen és riasztó. Nem járta még végig azt az utat, amit mi együtt végigjártunk. Más kell neki – gondolja – és elmegy. Nem vallásos pedig éppen a vallási alap miatt nem jön. Nem látja még azt a csöbröt, aminek először üressé, befogadóvá kell válnia, hogy megtelhessen. Nagyon fájdalmas és nehéz kérdés. Mert ha nem sikerül átadni, akkor szépen „eltemetjük egymást” – ahogy Gyurka bácsi mondta. Igen, a fiatalok szeretnek egymás között lenni. Ez nem is baj. Néha azonban lehet, sőt kell egy-egy öreget hívni, aki, ha valami megakadt, továbblöki – erőt ad, átsegít – a szekeret.

Ha egyszer majd megnyílik a lehetőség, hogy kérdést tegyek fel odafenn, megkérdezem, hogy miért voltak életemben a vargabetűk? Persze lehet, hogy akkor már nem is kell kérdezni, hiszen látni fogom. De, hát nézd ezeket a gyönyörű fákat itt körülöttünk. Ezek sem nőttek egyenesen. Minden águk csupa elágazás, csupa eltérés: a feltételek és lehetőségek kísérletei. Talán nincs is egyenes vonal a természetben. Talán csak lehetőség van, amit vagy betölt valami, ami él, vagy nem. Ha betölti, akkor a kísérlet sikerült, ha nem, akkor a kísérlet előről kezdődik egy más szereplővel.

Közben egyszer megszólalt a mobil is. De hát ebben élünk. Ezek azok a körülmények, amikkel együtt kell a kísérletben részt venni. Igen, talán egy barlangban valahol a trópusokon, vagy a Himalája déli lejtőin könnyebb. Itt ez van. Férj, család, szülők, 5 gyerek, kert, körös-körül emberek nyitott vagy éppen zárt tenyérrel, kérve vagy éppen adva, nyitott szívvel *egy girbegurba alakzathoz illeszkedve* – ahogy P. Brook mondja. És ez az a művészet, amit át kellene adni azoknak, akik kérik, mert üresek és éheznek és szomjaznak rá.

A beszélgetésen részt vett Bognár Éva

VINCZE ENDRE

"FÉNYESEBB A KARDNÁL A LÁNC"

– 3. –

Esettanulmány a katonai szolgálat megtagadásáról

Nem keresztény források

Szókratész

Az erőszakmentesség gondolata gyakran felfedezhető a nem keresztény indíttatású, sőt a nem keresztény gondolkodók írásaiban is. Kitérő példa erre Szókratész gondolatvilága, aki nemcsak szavakban, de tetteiben is vállalta az evangéliumi szelídség életelvét annak következményeivel együtt, amely végül is az igaz próféták sorsára juttatta őt.

Az alábbiakban két szemelvényt idézek, az egyiket Viz László regényes feldolgozásából, a másikat Platon válogatott tanulmányaiból.

Viz László: "Szókratész utolsó levele" regény a börtönben kivégzésére várakozó öreg filozófus önmagát és tetteit értékelő visszaemlékezéseiről szól, levélformában elbeszélve, amelyet naplószerűen ír barátjához Thesszaloszhoz a megszokott szókratészi stílusban, felemlítve régi vitákat, személyeket, történeteket.

Periklész alatt, az athéni pestisjárvány évében Kritónt, öreg barátját demarchosnak választották, aki a sztratégosztól parancsot kapott az ügyben eljárni.

-Tudod, mivel bízott meg a sztratégosz? - kérdezte Kriton. Hogy válogassuk szét a népet, s a pestises rabszolgákat a Külső- Kerameikoszba kell kísérni, ott a temető mellett kivégezni és elégetni. Szókratész meglepődésére így folytatta: Én a közigazgatásra tettem esküt és nem a mérsárlásra. Az a katonák dolga! - aztán csaknem kiáltva mondta: Mondd meg, Szókratész, mit tehetsz?!

Alárendeltje vagyok, engedelmességgel tartozom neki! Ez a törvény! Nyugodt lelkiismerettel hányassam kardélre őket? Mert rabszolgák és mert beléjük ütött a dögvész? Mi az, hogy rabszolga valaki? Mi? Vagy engedjem, hogy tovább hurcolják a nyavalyát és fertőződjék meg az egész város?

Kritón töprengésének többféle olvasata lehetséges. Nyilván nem a feladat, mint elvégzendő munka elől menekül, hanem a "mérsárlást" nem veszi be a gyomra. A szabadok-rabszolgák megkülönböztetés is mesterkéltnek tűnik számára, noha bizonyára haszonélvezi a maga szabad állapotát, s házanépének is vannak rabszolga tagjai, akik a ház körüli munkákat látják el, de személyi méltóságát és önbecsülését veszítené el, ha gyilkossá válna. "Katonák dolga ez!" -

mondja, s ebben is több van, mint egyszerű munkamegosztásra hivatkozás az egyébként helyesnek gondolt tevékenységek körében. Mintha azt mondaná: "Gyilkosok dolga ez!" - amiben nem kíván részt venni. Ekkor ismét Szókratész veszi át a szót:

-sajnos nehéz tanácsot adni, Kritónom, de mindenkor tégy lelkiismereted szerint! Most menjünk a helyszínre és ismerjük meg először a tényeket. Azt mindenesetre magam is úgy gondolom, hogy a rabszolgák megölése azért, mert betegek, nem igazságos cselekedet. Azután elindultak a helyszínre, elől a törvénytisztogató, vállán az össze-kötözött vesszőnyalákkal, a hivatalos viselők jelvényével.

Mert mi más is lehetne a hatalom emblémája, mint kard, pallos, vagy vesszőnyaláb? A megalázó "orvosi vizsgálat", a lelketlen szétválogatás és temérdek nyomor látványa után Kritón így szól: Mit tennél az én helyemben?

Szókratész szokás szerint elvi síkra tereli a kérdést, "hogya fel tudjuk ismerni az igazságot", és eltűnődik azon, "mi az, hogy valaki rabszolga?". Ezek az emberek más országokban, idegen városokban éltek, az egyik művelt és gazdag, a másik tanulatlan és szegény volt, aztán valamelyik háború alatt fogságba estek. "Az tehát, hogy kiből lesz rabszolga - belőlünk-e vagy belőlük - pusztán azon múlik, kinek adja a titokzatos sors a győzelmet és a vereséget, vagy kinek az útjába sodor rablókat és kalózkodókat.

Mi, barátom, éppen úgy lehetnének rabszolgák valahol, mint ahogy most ők azok nálunk! Hasonló helyzetben mit tartanál igazságosnak: azt, hogy gazdád - akit munkáddal szolgáltál - ápoljon, vagy azt, hogy kivégezzék?"

Kritón nem felelt, de arca nagy belső tusakodást árult el. A temetőbe érve aztán így szól a rabszolgákhoz:

-Ez a város, rabszolgák, kivetett magából benneteket! - mondta remegő hangon. - Nekem azt parancsolták, hogy mindnyájukat öltesselek meg. De én nem akarok vétkezni az istenek ellen. Fussatok és mentsetek magatokat, ahogyan tudjátok. Itt a halál vár rátok, ott a távolban a spártai őrtüzek világítanak. Kérjétek isteneiteket, hogy megszabaduljatok!

Az igaz lelkiismeretre hallgató erkölcsi döntés természetesen elnyerte méltó büntetését: Kritónt pár nap múlva letartóztatták. A polemarchosz felszólította a kerületi sztratégoszt, nyújtson be vádiratot ellene parancsa végrehajtásának elmulasztása miatt. A "közjóért aggódó felelősen gondolkodó" athéni szabad polgárok azt híresztelték mindenfelé, hogy a szabadon bocsátott rabszolgák visszaszökdöstek és tovább terjesztették a dögvéset.

A regényes változat szerint beigazolódott a vád hamissága: a támadásra készülő spártai sereg a járványtól való félelmében, melyről a pestises rabszolgáktól értesült, váratlanul táborát bontott és egy éjszaka alatt eltűnt a láthatárról.

A másik szemelvény Platon műveiből való, a Kritón című fejezetből. Szókratész a börtönben várja a halálos ítélet végrehajtását, éppen "édesdeden alszik", amikor öreg barátja megérkezik.

Kritón csodálattal őrzi az álmát a rabnak, aki a "reá váró szerencsétlenség dacára is boldog, s sorsát könnyen és szelíden viseli", s örül a néhány nap késedelemnek, amíg a "déliszi hajó" visszatér, melynek érkezésével meg kell halnia. De ma még "gyönyörű és szépalakú fehér ruhás asszonyról álmodik", aki "harmadnapra a sűrű-rögű Pythiába elérsz majd!" jóslattal vidámítja öreg szívét.

Kritón reálisabban gondolkozik és próbálja elhessenteni az álmot. A szeretet és a barátság jogán felszólítja az álmódózt: "Te különös Szókratész, engedelmeskedj nekem és mentsd magad!" Mert nemcsak hogy szívem szakad meg érted, de mit szólnak majd az emberek, "hogya többre becsültem a pénzt, mint a barátaimat? Olyan színben tűnök majd föl, mint aki megmenthetett volna téged, de nem voltam hajlandó pénzt áldozni erre és elmulasztottam.

Mert a tömeg nem hiszi majd, hogy Te magad nem akartál elmenni innen, noha mi buzdítottunk rá." Szókratészt persze nem zavarja a tömeg véleménye, annál inkább a becsületes Kritónt, mert "képes ám a tömeg a legnagyobb rosszat okozni annak, akit megrágalmaznak előtte."

Szókratész szellemes válasszal odázza el az "engedelmességet", mondván, hogy bárcsak képes volna a tömeg a legnagyobb rosszra, mert akkor képes volna a legnagyobb jót is okozni". Az Ószövetségi bibliai mondás jut eszünkbe: "Bárcsak lettél volna hideg vagy meleg - mondja az Úr, de mivel langyos vagy, kiköplek a számból!" Szókratész sem jut másra: "Valójában nem képes egyikre sem, mert nem tud sem érdemes dolgot cselekedni, sem esztelenséget, hanem azt teszi mindig, amibe éppen botlik."

Kritón igaz ember módján tovább erősködik és sürget, mert az idő fogy, érzelmi érveket is bevet a barátok árván maradásáról, biztosítja mesterét, minden következményt vállalnak a "legnagyobb veszedelemig". Szókratész azonban ráérősen filozofál: "Buzgalmad sokra érdemes, ha valamilyen igazság is van benne; de ha nincs, mennél nagyobb, annál terhesebb!

Meg kell ugyanis vizsgálnunk a dolgot..." nehogy csak a vészhelyzet miatt tegyenek másként, mint ahogy korábban gondolták, s ahogy illik. "Ki akarod magad szolgálatni, noha megmenekülhetnél" hánysa a szemére Kritón. Szókratész azonban a négyszáz évvel későbbi Újszövetségi evangélium szerint gondolkodik: "Mondatott a régieknek: szemet szemért, fogat fogért!" Én pedig mondom nektek:

Ne szállj szembe a gonosszal, hanem ha megütik jobb arcodat, fordítsd oda a másikat is! Szókratész szerint "nem az életet kell a legtöbbre becsülnünk, hanem a jó, a szép, az igaz életet", s ennek fényében kell

megvizsgálni, "vajon igazságos-e megkísérelni a távozást az athéniak ellenére, mert ha nem, hagyjunk fel vele!"

Ezek után az erőszakmentességre terelődik a szó.

Szókratész első kérdése a törvény megtartására vonatkozik: "semmiképpen sem szabad szándékosan jogtalankodnunk, vagy egy bizonyos fajta módon jogtalankodhatunk, máshogyan meg nem?" Esetleg a jogtalankodás semmiképpen sem jó? "Vagy pedig mindennél inkább úgy van, ahogyan akkor mondtuk, akár helyesli a tömeg, akár ellenzi, és akár a mostaniaknál súlyosabb dolgokat kell elszenvetnünk, akár szelídebbeket, mégis: a jogtalankodás annak számára, aki jogtalankodik, mindenképpen rossz és csúnya?" KRITÓN egyetért, Szókratész azonban továbbmegy: "De még a jogtalankodásra sem szabad jogtalankodással felelnünk, mint ahogyan a tömeg véli?" Kritón kénytelen elismerni: "Úgy látszik, hogy nem."

Ugyanezt állapítják meg a gonoszságról is. Szókratész ezt is fokozza: "Gonoszat szenvedve gonosztettel felelni, ahogyan ezt a tömeg helyesnek mondja, vajon igazságos-e vagy nem? Semmiképpen! - mondja Kritón. Szókratész levonja a tanulságot: "Tehát nem szabad viszont-igazságtalankodnunk, sem rosszat tennünk egyetlen emberfiával sem, ha bármit szenvedünk is tőle!"

Szókratész ezután figyelmezteti barátját, hogy kevesen vélekednek így, és kevesen is fognak, akár csak ma, tehetnének hozzá. Pedig a "helyesen élők sohasem szabad jogtalankodnia, de még viszont-jogtalankodnia sem, s még ha rosszat szenved is, nem szabad azzal védekeznie, hogy rossz cselekedettel válaszol!"

Mindebből az is következik, hogy "ha valaki elismeri valamiről, hogy az az igazságos, azt is kell cselekednie, nem pedig kijátszania az igazságot".

Ezért nem hagyhatja el a várost Szókratész az adott helyzetben, s ha nem tudja meggyőzni az athéni polgárokat az igazságról, inkább vállalja az örök prófétasorsot, amint vállalták sorsukat az ószövetségi próféták, s az Újszövetség becsületesen gondolkodó alakjai, élükön Krisztussal, a tanítványokkal, az első századok keresztényeivel az üldöztetések idején, s vállalják ma is a kevesek, akik szolgálni, s nem gyilkolni akarják az életet.

Martin Luther King

"Senkinek sincs nagyobb szeretete annál, mint aki életet adja barátaiért." - mondja Jézus. Rajta beteljesedett, bár megmondta (vagy éppen ezért?), hogy "ha arra törekszünk, hogy a világot és hazánkat az élet számára alkalmas helyé tegyük, akkor az erőszak sohasem képes megoldani ezt a feladatot!

Az erőszak végső gyöngesége abban van, hogy egy lefelé haladó spirális, amely pontosan azt a dolgot szüli, amelyet el akar pusztítani.

Ahelyett, hogy csökkentené a rosszat, megsokszorozza azt. Erőszakkal megölheted a hazugot, de nem tudod megölni a hazugságot, sem megteremteni az igazságot. Az erőszakkal megölheted a gyűlölködőt, de nem tudod megölni a gyűlöletet."

Az erőszak ugyanis növeli a gyűlöletet, s további erőszak táptalajává válik. Martin Luther King, mint fentebb Szókratész, elutasítja magától a viszont-erőszakoskodást is: "erőszakkal válaszolni az erőszakra még sötétebbé teszi az amúgy is csillagtalán éjszakát. A sötétség nem üzheti el a sötétséget, csak a fény tudja ezt megtenni. A gyűlölet nem tudja elűzni a gyűlöletet, csak a szeretet tudja ezt megtenni."

A szeretet nemcsak evangéliumi parancs! Akinek van bátorsága, kipróbálhatja és meggyőződhet hatékonyságáról. Martin Luther King is ebben hisz elsősorban, valamint az igazság erejében, s a rossznak a jóval való legyőzésében: "Az erőszakmentesség szépsége abban rejlik, hogy a maga módján és a maga idejében a gonoszság láncreakciójának megszüntetésére törekszik.

A szellemi hatalom fensőbbes jellege révén arra törekszik, hogy trónra emelje az igazságot, a szépséget és a jóságot. Következésképpen én továbbra is ezt a módszert követem, mert úgy gondolom, hogy gyakorlatilag ez a legegészségesebb, erkölcsileg pedig a legkitűnőbb útja annak, hogy a néger megvalósítsa a szabadságot."

Erich Fromm

A hamleti kérdésre emlékeztető "To have or to be?", azaz „Birtokolni vagy létezni?” c. könyvében Erich Fromm egy lehetséges új alternatív társadalom kritériumaira és működőképességére keresi a választ. A kétféle orientáltság az élet minden területén igen különböző eredményre vezet az egyént is, s az együtt élő szűkebb - tágabb emberi közösségeket is. A szerző érezhetően a kisebbségben lévő létezés-orientált életvezetés mellett érvel.

Ugyanakkor a társadalom arculatát, s végsősoron az egyén közérzetét a világban a többségi birtoklás-típusú modell határozza meg.

Fromm szerint a birtoklás egzisztenciális módjában élő emberek közötti kapcsolatokat versengés, antagonizmus és rettegés jellemzi. A birtoklásra irányuló kapcsolatok antagonisztikus volta magából a birtoklás természetéből következik.

Ha identitásélményem alapja a birtoklás, mert "az vagyok, amim van", a birtoklás vágyának a sok, több és minél több tulajdonlásának kívánásához kell vezetnie. Más szavakkal a szerzésvágy a birtokorientáltság természetes következménye.

Bármi is szítja a kapzsiságukat, soha nem bírhatnak eleget, sohasem lehetnek "elégedettek". A testi szükségletekkel ellentétben, a pszichikai mohóság - telhetetlen, mivel a belső ürességet és unalmat, a magányosságot és a depressziót, amiken tulajdonképp felül akarnak kerekedni, pusztán a mohóság kielégítésével nem szüntethetjük meg.

Mínt hogy az embertől elvehető, amiye van, ezért szüntelen többlet kell birtokolnia, hogy életét megóvja ezektől a veszélyektől.

Ha mindenki mind többlet akar, akkor mindenkinek félnie kell a szomszédjának agresszív szándékától, hogy az elveszi tőle, amiye van; avégett, hogy az ilyesfajta támadásokat elkerüljük, nekünk magunknak kell erősebbnek és megelőzően agresszívnek lennünk. Mivel a termelés sohasem lesz képes lépést tartani a határtalan vágyakkal, az egyének közt antagonizmusnak és versenynek kell fennállnia a lehető legnagyobb jószágmennyiség birtoklásáért vívott harcban, és ha elérnénk is a korlátlan bőség állapotát, a harc akkor is tovább folya. Akiknek kevesebb jutott, szerényebbek az adottságai és a tehetsége, keserűen irigyelné azokat, akiknek "több" van.

Az, hogy a birtoklás egzisztenciális módja és ennek eredményeképp a mohóság szükségszerűen antagonizmusokhoz és küzdelemhez vezet, ugyanúgy igaz egész népekre, mint az egyénekre. Mert amíg a népek olyan emberekből állnak, akiknek legfőbb motivációjuk a birtoklás és a sóvárgás, szükségképp fognak háborúkat folytatni.

Elkerülhetetlen, hogy megirigyeljék azt, amit egy másik nép birtokol, és megkíséreljék háborúval, gazdasági nyomással és fenyegetésekkel megkaparintani, amit megkívántak. Ezt a módszert legfőképpen gyengébb népek ellen vetik be, miközben szövetségeket kötnek más népekkel, hogy felülkerekedjenek a náluk erősebb népen, amelyet meg akarnak támadni.

Ha csak szemernyi esély is van a győzelemre, háborúba fognak, nem azért, mert gazdaságilag rosszul állnak, hanem mert a több birtoklás és hódítás vágya mélyen a társadalom karakterében gyökerezik.

Természetesen vannak békeidők. De különbséget kell tenni a tartós béke és az olyanféle béke között, amely az erőgyűjtés, a fegyverkezés időszaka - más szóval az olyan béke, mint a tartós harmóniaállapot, és az olyan béke közt, amely alapjában véve nem más, mint hosszú fegyverszünet. Az olyan béke, mely a népek közötti tartós, harmonikus viszony állapota, csak akkor lehetséges, ha a birtokláscentrikus struktúrát a létezés alternatívája váltja fel.

Az az elképzelés, amely szerint lehet béke, miközben a birtoklás és nyereség utáni törtetés támogatást élvez, illúzió, mégpedig veszélyes illúzió, mert meggátolja a világos alternatíva felismerését: vagy radikális karakterstruktúraváltozás, vagy örökös háború. Valójában régi választási lehetőség ez; a vezetők a háborút választották, és az emberek követték őket.

Ma és a jövőben, mikor a fegyverek pusztító ereje hihetetlen mértékben növekszik, az alternatíva nem a háború többé - hanem kölcsönös öngyilkosság.

Ami igaz a népek közti háborúra, ugyanolyan érvényes az osztályharcra is. Osztályok közötti háború, harc a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak között mindig is volt az olyan társadalmakban, melyek a szerzésvágy elvére épültek. De nem volt ott, ahol nem létezett kizsákmányolás, lévén gazdaságilag elképzelhetetlen. Azonban szükségképpen vannak osztályok az olyan társadalmakban, még akár a leggazdagabbakban is, amelyekben a birtokló egzisztencia a döntő.

Az osztályharc ölthet egyéb formákat, de nem szűnhet meg mindaddig, míg az ember szívében bírvágy uralkodik. Az elnyomott osztályok legyőzik uraikat, hogy ők maguk legyenek az urak, és így folyik tovább a végtelenségig. Ahogyan Weöres Sándornál olvassuk:

"Valamikor én is úr akartam lenni!

Ó, bár jó szolga lehetnék!

*De jaj, szolga csak egy van: az Isten,
s uraktól nyüzsög a végtelenség!"*

Egy osztály nélküli társadalom elképzelése egy szerzésvágytól áthatott, világban éppúgy illúzió és veszélyes, mint a harácsoló népek közötti örökké tartó béke gondolata.

A létezés egzisztenciális módjában az effajta magántulajdonnak nincsen különösebb jelentősége, mert nem kell feltétlenül birtokolnom valamit ahhoz, hogy élvezzem, vagy akár csak használhassam. A létezés egzisztenciális módjában több embernek, akár több milliónak is jelenthet örömet ugyanaz a dolog, mivel senkinek nem kell: és nem is akarja - birtokolni azt ahhoz, hogy élvezni tudja. E tény nemcsak a veszekedést akadályozza meg, hanem egyúttal az emberi boldogság egyik legmélyebb élményét okozza: a másokkal megosztott örömet.

Semmi nem egyesít embereket jobban, mint közös csodálatuk és szeretetük egy ember iránt. Egy ilyen élmény a két ember közötti kapcsolatot élővé teszi és megtartja olyannak, ez az alapja minden nagy vallásnak, politikai és filozófiai mozgalomnak.

Ez természetesen csak addig és olyan mértékben érvényes, amíg és amennyire az egyén valóban csodál és szeret. Mihelyt a vallási és politikai mozgalmak megcsontosodnak, mihelyt a bürokrácia manipulációkkal és fenyegetéssel pórázon tartja az embereket, már inkább az anyagi dolgok kerülnek szétosztásra, mintsem a kollektív tapasztalatok

Befejezés.

Egy erőszak nélküli társadalom vágya, álma minden jóérzésű ember szívében ott él. Erről álmodott Izajás és Mikeás, erről tettek tanúságot az őskeresztények a nagykonstantini fordulat előtt, s számos szabadon gondolkodó teológus irt tanulmányt, pl. Norbert

Lohfink, a fent (3.4 pontban) elemzett dolgozat szerzőjének (Gerhard Lohfink-nak) a bátyja, vagy Jean Marie Müller: "Az erő-nem-alkalmazás evangéliuma" c. írását is említhetnénk, melyben a szerző megmutatja, hogy "a jogos önvédelem elvét, bár alapját képezi katolikus erkölcsstanunknak, Jézus nem tanította.

Bulányi György: "Keressétek az Isten Országát!" c. munkája a négy evangéliumban a Jézus ajkára adott szavak elemzéséből született, s a görög szöveg alapján megalkotott szeretetfogalom egyik összetevőjeként adódott a szelídségben megnyilvánuló erő- nem-alkalmazás.

A szeretet lényegében három, szorosan kapcsolódó magatartást jelent: adás, másokat nem bántás, szolgálat.

Eme aktívumok passzív következményei a szegénység, kicsiség, üldözöttség. Aki szeret, teszi az aktívumokat, s elfogadja a rendre bekövetkező sorsazonosságot. Ezt tették a bevezetésben említett fiatalember is.

Végül egy személyes élmény. Amikor legnagyobb fiúgyermekem szembesült a problémával, már volt lehetőség a polgári szolgálat választására. 1989.-ben "lelkiismeret-vizsgáló" bizottság előtt kellett bizonyítani, hogy komolyan gondolja valaki. Tőle is bizonyítékot kértek (?!). Válaszul katonakönyvem küldtem vissza, megerősítendő a családi légkör hatását. Én voltam katona, a katolikus gimnáziumban soha nem került szóba ilyen lehetőség.

Pedig Tolsztoj szerint a "keresztény szellemű embernek tudnia kell, hogyan kell cselekednie az életben, s mikor mit kell tennie. Azon kell fáradoznia, hogy megvalósuljon az Isten országa a földön.

1994. nov. 22.

BULÁNYI GYÖRGY

KRÉDÓ - ISTEN KÉPÉRE TEREMTETT "NŐK" ÉS "FÉRFIAK" HISZEKEGYJE

Hiszünk a teremtő Istenben, minden élő Apjában és Anyjában, s hisszük, hogy a Lelke dolgozik ma a világban.

Istenünk, nők és férfiak Istene, Te vállaltad, hogy világot teremts. Vállaltad az uralkodás, a kiváltság és az ütközés kockázatát is ebben a világban, ahol férfiak és nők születnek. Hogy szerethess és megszabadíthass, el kellett vállalnod a az emberré születés nehézségét, és szeretsz minket az egyenlőségben különbségeinkkel.

Hiszünk Istenben, aki szeret és megszabadít minket.

Hiszük, hogy megmentett minket Fia, Jézus által, aki emberségünk s a Lélek gyümölcseként halt meg az igazság tanújaként.

s támadt fel, hogy mi éljünk.

Isten férfiakká és nőkké alkotott minket az egyelőség felé vivő úton, de az út a nők kárára korán járhatatlanná lett. DE Isten nem hagyja magára az elnyomottakat. Felelősséggel terheli meg őket, hogy megbuktassák az elnyomó hatalmakat. Velük van küzdelmeikben, ott van hívő létük szívében is, s egyesíti a jóakarátú embereket, hogy férfiak és nők együtt futhassák meg közös útjukat.

Mi, ma és itt összegyűlt nők és férfiak,

hiszük, hogy az élő Isten képmása vagyunk.

Mondjuk ezt az egyházban és egyházainknak,

hogy Isten népe növekedjék a közösség erejében.

